

Методичний коментар

Останнім часом в практиці роботи бібліотек активно поширюється така форма роботи як **літературний театр**. Вона допомагає привернути увагу читачів до книги, емоційно розповісти про її зміст. А «театральне» прочитання літературного твору робить захід яскравим, видовищним. Книгу слід «оживити», не просто прочитати, а зіграти її.

Театр книги, театральне дійство за сторінками – це не тільки дозвіллева, розважальна форма роботи з книгою. Вона спонукає дітей після захоплюючого заходу звернутися до книги, зануритися в її зміст. Бібліотечний театр неминуче розширює читацьку аудиторію бібліотеки, допомагає створити атмосферу свята.

Театралізована форма подання літературного матеріалу цікава дітям, бо в її основі також є гра. Для театру книги бібліотекар обирає літературний твір, пише театральну версію книги. Під час заходу бібліотекар розповість про життя і творчість письменника, а сюжет однієї книги, (можна виготовити її збільшений макет і підвісити як антураж) діти побачать у вигляді інсценівки.

Бібліотека об'єднує навколо себе творчих читачів які люблять літературу, театр і глядача. Актори не перестають дивувати глядача своїми п'єсами та творчими мініатюрами. А у **День театру** можна показати уривки із постановок, які вже виконувались та потішили глядача новими. Затамувавши подих присутні споглядатимуть театральну композицію читання.

Творче ставлення до роботи з книгою, пошуки нових способів реалізації головної мети бібліотечної роботи – пробудження інтересу до читання змушує колектив Львівської обласної бібліотеки для дітей шукати все нові інтерактивні форми роботи.

Одним із різновидів бібліотечного театру є **театр тіней**. Запропонований досвід викликав зацікавлення у читачів, особливо молодшого

шкільного віку, і не тільки. Ось так неординарно вирішили у бібліотеці поєднати книгу і театральне дійство.

Театр тіней призначений для демонстрації творів за допомогою проєкції тіні персонажів на екран. Театр тіней розвиває у дитини сюжетне мислення, посидючість, фантазію, концентрацію уваги, дає можливість альтернативного сприйняття інформації. Тіньовий театр - допоможе дітям у цікавій формі познайомитися з театром, проявити свою фантазію, розвивати мовленнєву активність.

Майстер-клас. Тіньовий театр своїми руками

Стимулювати дітей та їх ініціативу в театралізованій діяльності; розвивати фантазію, творчі здібності розвивати артикуляційний апарат. Формувати в дітей стійкий інтерес до театралізованої діяльності, бажання брати участь у загальних дії, спонукати дітей до активної взаємодії, спілкування, вчить вміння спілкуватися з однолітками і дорослими в різних ситуаціях, розвивати мовлення і вміння активно будувати діалог. Розвивати ігрове поведінка, естетичні почуття, здатність творчо ставитися до будь-якої справи.

У повсякденному житті дитячого світу, використовують різні види театрів: бібабо, пальчикові, настільні, площинні (фланелеграф або магнітна дошка), маріонетковий, книжка-театр, театр масок та ін.

Ми хочемо розповісти і показати, як зробити складний і в той же час дуже цікавий тіньовий театр.

Історична довідка: Театр тіней - стародавній театр. З незапам'ятних часів показують тіньові картини в Індії, Китаї, на Яві і в Туреччині на вулиці вночі при світла масляної лампи.

Реквізит, який потрібно для цього театру: джерело світла (наприклад, ліхтарик, настільна лампа, фільмоскоп), ширма з білим екраном, ляльки-силуети на паличках.

На першому етапі роботи для виготовлення силуетів нам необхідно наступне: канцелярський ніж (різак), ножиці.

Силуети можна підготувати на комп'ютері або намалювати самим. Ми інколи ідеї силуетів знаходимо в Інтернеті, роздруковуємо на принтері на звичайних аркушах А4. Потім роздруковані силуети наклеюємо на папір чорного кольору. Так відразу підготовуються силуети персонажів і декорацій. Тепер ці силуети потрібно вирізати. Дрібні внутрішні деталі вирізаємо з допомогою канцелярського ножа, самі силуети вирізаємо ножицями. Щоб силуети не гнулися, їх можна заламінувати. Якщо такої можливості немає, можна використовувати твердий картон для жорсткості фігур.

Наступний крок - вже заламіновані двосторонні вирізати силуети. Тепер потрібно закріпити на фігурках палички, за які їх будуть тримати ляльководи. Нам важливо, щоб театр був компактний. Потрібен нам для закріплення - клей-пістолет. Але коли його не має ми використовуємо звичайний скоч.

Наш театр майже готовий до показу вистави. Залишилося встановити необхідний світло і запросити акторів з глядачами.

Щоб глядачі могли побачити виставу, нам знадобиться два джерела світла. В якості джерела світла зиступлять звичайні ліхтарики. Вони безпечні і легкі у використанні.

Покличемо акторів і глядачів. Актори будуть знаходитися за ширмою, і «ляльководити», показуючи і розповідаючи дивовижні історії та казки.

Працівники відділу обслуговування дошкільників та учнів 1-4 класів за такою методикою проводять голосні читання. Наприклад: Микола Вінграновський «Козак Петро Мамарига» та інші.

Тристан та Ізольда

(романтична лицарська історія для театру тіней)

(для учнів 5-6-х класів)

Звучить музика середньовіччя. Учасники дійства виконують середньовічний танець після нього розходяться.

Перший. У дуже давні славні дні
Склалися дзвінки пісні
Про мудрих, добрих королів,
Про їх підступних ворогів,
Про лицарів, що рвуться в бій,
Аби звершити подвиг свій,
І про принцес, яким любов
Хвилює серце й юну кров.

Другий. Жив колись у давні часи король на ім'я Марк. І був у нього небіж на ім'я Тристан. (на екрані з'являється тінь Тристана).

Третій. Тристан став круглий сирота,
І дядька Марка доброта
(він матері його був брат)
Дала дитині мир і лад:
Він сином став для короля,
Якого знала вся земля.

Другий. Одного разу король Марк зібрав своїх васалів і промовив до них:

Король Марк. Любі мої піддані, ви добре знаєте, що я не одружений і у мене немає сина, який би міг успадкувати моє королівство. Тому, я хочу зробити своїм спадкоємцем мого небожа Тристана.

Перший. Ваше величносте! Це дуже необачне рішення. Вам потрібно одружитися і нехай дружина народить вам сина, який і стане вашим спадкоємцем.

Король Марк. З ким же мені взяти шлюб? Усі найближчі принцеси давно заміжні.

Другий. У короля Ірландії Ангена є дочка - прекрасна Ізоль-

да Золотокоса. Накажи Тристану привезти її, вона буде вам за добру дружину і народить вам спадкоємця.

Король Марк. Я погоджуюся з вами, мої вірні піддані. Нехай Ізольда Золотокоса стане мені дружиною!

Третій. Тристана Марк благословив,
І в дальню путь юнак поплив.

(Музика. Тінь Тристана пливе на кораблі. Хвилі).

Перший. Тристан, племінник короля,
Якого знає вся земля,
Везе на схід у Корнуелл
Принцесу Західних земель.

(Тіні. Тристан та Ізольда на кораблі. Пливуть).

Другий. Ізольді мати дала чарівне вино, яке найліпше з чародійних вин, як вип'є його вона і він, кохання, як віно міцне, тоді ніколи не пройде. Ізольда мала його випити разом з королем Марком.

Третій. Але сталася жахлива помилка. Цей любовний напій випили Тристан та Ізольда...

(Тіні пливуть на кораблі, п'ють вино. Лірична музика).

Перший. Тристан на неї очі звів –
І раптом дух перехопив
Той погляд, що йому навстріч
Полинув із блакитних віч,
Той погляд, що йому сказав:
«Дві наші долі пов'язав
Цей день, цей час на весь наш вік...
Любов твоя, любов моя...
Ми келих випили до дна:
Любов одна – як смерть одна».

(Музика. Фанфари. Виходить король Марк з підданими).

Другий. Пишну зустріч влаштував король Марк Тристанові. Всі знатні васали вийшли на узбережжя вітати славетного лицаря, адже він виконав свою обіцянку. Привіз з далекої Ірландії золотокосу красуню Ізольду.

Третій (до першої). Подивись – но, як Марк не зводить очей з

Ізольди.

Другий. І Тристан не зводить очей з Ізольди, невже він закохався у королівську наречену? Потрібно за ними простежити.

Третій. Так, так, неодмінно.

Перший. Король Марк відсвяткував гучне весілля з Ізольдою. Він не міг намилюватися вродою молодої дружини і увесь свій вільний час проводив із нею.

Другий. Але одного разу Марк поїхав із замку на три дні у державних справах. (Тіні Ізольди та Тристана. Тінь васала).

Ізольда ввечері зустрілася з Тристаном у саду, та не помітила вона вірного васала короля на ім'я Одре. Давно заздрість не давала спокою підступному васалу, а тепер він мав чудову нагоду позбавити Тристана королівської милості.

З'являється король Марк до нього підлітають другий і третій.

Другий (до Марка). Мій господарю, вашу честь заплямовано. Тристан та Ізольда кохають один одного.

Третій. Вони таємно вночі зустрічалися у вашому саду.

Король Марк. Ні, це неправда! Я не вірю жодному вашому слову. Ви – підступні зрадники! Хоробрість Тристана не дають вам спокою. Тому ви вирішили заплямувати світле ім'я моєї дружини!

Другий. Ваше величносте, коли ви не вірите моїм словам, можете повірити власним очам.

Третій. І коли виявиться, що ми вас обдурили, віддайте нас до рук ката і нехай ми помремо у страшних муках.

Король Марк. Поки сам, на власні очі, не побачу підступну зраду – не повірю!

(З'являються ляльки Тристана та Ізольди, васал).

Король Марк. (гнівно). Ти підступно зрадив мене, Тристане!

А ти

Король Марк. Отож, послухайте наказ. Тристан нас залишає у то й же час, а Ізольда, як дружина короля, сідає коло мене.

Другий. Володарю, ми вважаємо, що Ізольда не варта посісти

місце біля тебе.

Третій. Вона зрадниця, бо порушила шлюбну обітницю.

Король Марк. Замокніть! Ви не варті й сліду її! Зла ненависть затьмарює вам очі!

Другий. Коли королева не винна, нехай доведе це. За звичаєм, нехай вийме голими руками з багаття розжарений залізний брусок. І якщо руки будуть неушкодженими, значить вона невинна.

(Тіні. Руки витягають з багаття розпечений брусок. Показуються долоні. Вони не попечені.)

Перший. А Тристан мандрував з країни до країни. Здійснив чимало подвигів. Народ складає про нього пісні й легенди, уславлюючи його силу і звитягу. **(Тіні. Тристан мандрує світами.)**

Другий. Привела дорога мандрівного лицаря до Британії. А король Британії Хоель мав дочку – красуню – Ізольду Білоруку. Білорукою називали її тому, що ніхто не вмів так майстерно як вона, вишивати золотом по шовку.

(Тіні. Тристан та Ізольда Білорука.)

Третій. Закохалася Ізольда Білорука у Тристана і побажала, одружитися з ним.

Перший. Але серце Тристана навек належить іншій. Королева Ізольда Золотокоса навіки оселилася в ньому.

Другий. Не захотіла Ізольда Білорука змиритися зі своєю долею. Пішла вона до відьми. **(Тіні. Ізольда і відьма).** Відьма дала принцесі чаклунського зілля, але попередила її, щоб використала вона лише кілька краплин, бо може статися біда.

Третій. Наступного дня Ізольда додала до келиха з вином чаклунського зілля. **(Тіні. Руки капають у келих зілля).** Вирішивши, що кілька крапель буде замало, вилила майже весь напій.

Перший. Випив Тристан келих з вином, запаморочилося у нього в голові і він впав. **(Тіні. Тристан випиває келих і падає).**

Другий (до третього). Швидко збирайся до Корнуолла. Сповісти королеву Ізольду Золотокосу про хворобу, яка спіткала Тристана. Лише вона зможе зцілити його хворе тіло. Поспішай, і не забудь про найголовніше: якщо Ізольда Золотокоса погодиться прибути сю-

ди, нехай на кораблі будуть білі вітрила. Коли ж ні – чорні.

(Тіні. Пливе корабель. Музика).

Перший. Поплив за море корабель...
Встає за хвилями здала
Столиця Марка – короля,
І посланець із корабля
Кричить, радіючи: «Земля!»

(Тіні. Музика. Пливе корабель назад з Ізольдою величезні хвилі).

Другий. Триває буря вже п'ять днів
Та між запінених валів,
Серед підступних білих скель
Пливе Ізольди корабель.

(Тіні. Лежить Тристан. Біля нього Ізольда Білорука).

Третій. Коли корабель з'явився на горизонті, Тристан запитав в Ізольди Білорукої, - які вітрила на кораблі? Але Ізольда, вирішивши помститися за своє понівечене кохання, відповіла Тристанові, що на кораблі чорні вітрила, чорні, як беззоряна ніч.

(Тіні. Тристан на мить підводиться і падає, помираючи).

Перший. Він тричі проказав ім'я Ізольди.

На четвертий раз життя світильник тихо згас.

Перший, другий, третій накидають на себе темні хустини.

Перший. Довго оплакувала Ізольда Золотокоса свого коханого, і серце її не витримало туги й зупинилося. Вона померла, ніжно обіймаючи свого коханого Тристана. **(Тіні. Лежить Тристан на його тіло падає Ізольда.)**

Король Марк. Я звелів поховати закоханих поряд. **(Тіні. Дуб, а біля нього шипшина. Сплелися гілками.)**

За ніч на могилі Тристана виріс дуб, а на могилі Ізольди Золотокосої – шипшина. Дерево і кущ ніжно сплелися кронами.

Перший. Навіть смерть не владна над коханням, бо не змогла вона розлучити Тристана та Ізольду.

Музика. Усі учасники виходять на поклон.

Театр книги, театралізоване дійство за сторінками книги – це не просто дозвіллева розважальна форма роботи з книгою. Пропонуємо вашій увазі досвід бібліотечного «Літературного театру «Маска» з популяризації кращої класичної літератури. І, головне, зацікавити книгою. Театр дає можливість зануритися у зміст твору.

Арт-колаж

«Мистецькі варіації на тему кохання»

(для учнів 8-9-х класів)

Звучить музика. Прелюдія Щуровського.

Ведуча. Любов підносить серце над землею
І робить дивовижні чудеса.
Стає людина зовсім інша з нею,
Тоді в душі троянда розцвітає,
Співає у душі тоді весна!
Любов людська велику силу має,
Зцілити може й оживить вона.

Кохання окриляє, кличе на подвиги, надихає на творчість.
Ми народжуємося для кохання.

Кохання – це поезія і сонце життя! Мабуть, немає такого письменника або поета, який би не оспівував це прекрасне почуття.

Тому і наші мистецькі варіації присвячені коханням. Неспокійному і врівноваженому, підступному і відданому, нерозділеному і взаємному, гіркому і солодкому. Вічному коханням!

(М. Легран. Музика з фільму «Шербурські парасольки»)

Ведуча (до залу) Коли ми промовляємо слово «кохання» які у вас виникають асоціації? (зал відповідає).

Безумовно, у кожного своє уявлення про кохання. Хтось уявляє перед собою молоду пару, юнака та дівчину,

які тримаються за руки, цілуються, юнак ніжно обнімає дівчину, пригортає її до себе, вони так йдуть по вулиці, а інші бачать перед собою літніх людей, які прогулюються алеями парку, підтримуючи один одного попід руку. Це кохання не пристрасне, спокійне і врівноважене, але – на усе життя.

Ведуча (до залу). А які літературні герої вважаються символом кохання? (зал відповідає).

Тристан та Ізольда, Руслан і Людмила, Ромео та Джульєтта.

Ведуча. «Ромео та Джульєтта» - найвідоміша трагедія В. Шекспіра уперше побачила світ у 1595 році. Пройшли сторіччя, але й сьогодні, як і у часи славетного англійця, ця «сумна повість» продовжує нас хвилювати.

Сюжет «Ромео і Джульєтти» веде нас до стародавньої італійської легенди, згідно з якої події, описані Шекспіром, справді мали місце на поч. XIV в італійському місті Вероні. Ще й до нині у цьому місті демонструють легендарну «усипальницю Джульєтти». Шекспір був далеко не першим, хто опрацював цей сюжет, але він першим зміг зробити з нього геніальний художній твір.

У центрі трагедії «Ромео і Джульєтта» - дві ворогуючі родини Монтеккі та Капулетті. Ніхто уже добре не пам'ятає із – за чого розпочалася ворожнеча, але вона захопила і старих і молодих, заважаючи усім спокійно жити. У родині Капулетті зростає донька – Джульєтта, яка щиро закохується у сина Монтеккі – Ромео. Проти закоханих увесь світ.

Ромео, у сутичці з двоюрідним братом Джульєтти Тибальтом, вбиває його і під загрозою страти змушений залишити місто. Але святий обряд вінчання уже відбувся, Ромео таємно взяв шлюб з Джульєттою. Розлука гірша за смерть.

(Н.Рота музика з к/ф «Ромео та Джульєтта». Фрагмент з трагедії «Ромео та Джульєтта».)

Сцена з трагедії «Ромео та Джульєтта» (переклад Ірини Стешенко)

Дія 3

Виходить Джульєтта.

Джульєтта. О доле, доле! Ти така зрадлива!
Коли це так, то що тобі до нього?
Адже Ромео – вірності взірець.
То й будь же ти зрадливою, о доле!
Тоді сподіваюсь, ти недовго
Триматимеш його й мені повернеш.

Синьйора Капулетті (за сценою): Що, доню? Ти вже встала?

Джульєтта. Чи не синьйора матінка моя?
Чи ще не спить, чи встала надто рано?
Що привести могло її сюди?

Входить синьйора Капулетті.

Синьйора Капулетті. Ну, як Джульєтто?

Джульєтта. Негаразд, синьйоро...

Синьйора Капулетті. Все плачеш ти за втраченим кузеном?
Сльозми не вимиєш його з землі,
А вимієш – життя йому не вернеш.
Покинь же плакати, голубко. Годі!
Поплакати у міру – знак любові,
Над міру ж плакати – то нерозумно.

Джульєтта. Дозвольте плакати.

Я відчуваю,
Яка тяжка ця втрата.

Синьйора Капулетті. Ти лише
Сама її відчуєш, друг же твій
Не відчуває більше й не воскресне.

Джульєтта. Таж втрату відчуваючи таку,
Не можу я не плакати за другом.

Синьйора Капулетті.

Ні, не за тим, хто вмер, ти плачеш, доню.
Ти плачеш, що живий той лиходій,
Що вбив його?

Джульєтта. А хто той лиходій?

Синьйора Капулетті. Відомо – бо: той лиходій Ромео.

Джульєтта (вбік). Таж він за сотні миль від лиходійства.
Хай Бог простить йому, як я прощаю,
Прости, Господь! Прощаю я від серця,
Хоч так мені ніхто не зранив серця.

Синьйора Капулетті. О так, бо підлий вбивця ще живий.

Джульєтта. Далеко він від рук моїх, синьйоро...

Якби могла помститись я за брата!

Синьйора Капулетті. Ми помстимось, за це ти не турбуйся.

Не плач же, годі. Я пошлю когось
До Мантуї, де підлий той вигнанець
Живе тепер, і там його таким
Міцним, чудовим трупком почастують,
Що помандрує до Тібальта він,
І ти, я сподіваюсь, вдовольнишся.

Джульєтта. О ні! Я вдовольнюся лиш тоді,
Коли Ромео я побачу... мертвим...
Стомилось в мене серце від нудьги!
Синьйоро, лиш знайдіть таку людину,
Що віднесла б йому отруту, - я
Сама її так добре приготую,
Що, випивши її, Ромео вмить
Засне спокійно. О, яка ж то мука
Ім'я це чуть, але не мати сил
До нього кинутись і всю любов,
Яку я відчувала до Тібальта,
На тіло вилити його убивці!

Синьйора Капулетті. Знайди ж отруту, я знайду людину.

Тепер у мене радість є для тебе.

Джульєтта. В сумні хвилини – радість так до речі!

Яка ж то радість? Розкажіть, синьйоро.

Синьйора Капулетті. Так, так!

Дбайливий батько в тебе, доню:

Щоб сум розвіять твій, він вибрав день,
Для радості великої призначив,
Нежданої для тебе і для мене.

Джульєтта. Синьйоро, в добрий час. Який же день?

Синьйора Капулетті. То слухай, доню: ранком у четвер

Прекрасний, гідний дворянин шляхетний,

Граф молодий Паріс тебе до церкви
Петра святого поведе, і ти
Увійдеш, як щаслива наречена.

Джюльєтта. Ні, церквою Петра клянусь. Клянусь
Самим Петром. Ніколи я йому
Не буду за щасливу наречену.
Яка зухвалість! Мушу я вінчатись,
Коли жених мене іще й не сватав.
Прошу вас, передайте ви синьйору,
Моєму батькові, що заміж я
Виходити бажання ще не маю.
Коли ж захочу – о клянусь, - тоді
Скоріше я віддамся за Ромео,
Якого так ненавиджу, аніж
з Парісом поберуся. Справді радість!

Синьйора Капулетті. О, краще ю я
З могилою дурну її звінчала!

Джюльєтта. Я не пишаюсь цим, проте вам вдячна,
Що ви його шукали. Я не можу
Пишатись тим, що виклика ненависть!
Та вам і за ненависть вдячна я,
Вона ж бо від любові...

Синьйора Капулетті. Яке безудзя! В чому, власне, справа?
«Пишаюся» і «вдячна» - і «не вдячна»,
І «не пишаюся»!.. Шановна панно,
Прошу тебе, залиш свої химери,
Подяками не сип і не пишайся.
Тендітне тіло краще приготуй,
Щоб у четвер до церкви йти з Парісом.
А ні – то поведу тебе на віжках.
Геть, немоче бліда! Дівчисько нице!
Геть, непотребнице! (виходить).

Джюльєтта. Коли ж рятунку жодного нема,
Я заподію смерть собі сама!

Ведуча. Як говорить одна східна приказка «Людину, в якій багато друзів неможливо зламати». Ця приказка могла б стати епіграфом до казки Г.Х. Андерсена «Снігова королева», яку він присвятив дуже відомій у ХІХ ст. оперній співачці Ієнні Лінд.

Андерсена підкорив до глибини душі її прекрасний голос. Знайомство Лінд і письменника відбулося у Копенгагені. Він, без перебільшення, закохався у співачку з першого погляду. Нажаль, це почуття не було взаємним, але його письменницький талант вона дуже цінувала.

Говорити красиво про свою любов Андерсен не міг, тому вирішив про це написати і освідчитися у своїх почуттях. Він надіслав лист з освідченням Лінд, але не дочекався відповіді. Так і з'явилася на світ відома казка, що розповідає про щирю дружбу та зворушливу любов між дівчинкою Гердою та хлопчиком Каєм.

Пізніше Андерсен по – своєму «помстився» Лінд, за те, що вона не відповіла на його почуття, написав казку «Свинопас», в якій оперна співачка стала прообразом принцеси, яка не прийняла щирі і зворушливі подарунки бідного принца: Троянду та Солов'я, а дозволила собі цілуватися із Свинопасом задля того, щоб отримати від нього якісь чудернацькі іграшки, а чим ця казка закінчилася — ви усі добре знаєте.

Ведуча. Стосовно ж «Снігової королеви». У 1938 році письменник – драматург Євген Шварц написав п'єсу – казку «Снігова королева» за мотивами однойменної казки Андерсена. Ця п'єса з великим успіхом, і до нині, демонструється у багатьох театрах. На основі її знято кінофільм. Поставили свого часу «Снігову королеву» і у Львівському драматичному театрі для дітей та юнацтва. І у вас зараз є можливість переглянути уривок з п'єси – казки Є. Шварца «Снігова королева».

(Йде фрагмент з п'єси – казки Є. Шварца «Снігова королева»). (Кай сидить на сцені і складає слово з різних шматочків льоду).

За сценою голос Герди: «Каю! Каю! Де ти!»

Кай мовчить.

Голос Герди. Каю, любий, скажи хоч слово!

Кай мовчить.

Герда (вбігає на сцену та зупиняється наче вкопана). Каю!
Каю!

Кай (монотонним голосом). Тихіше, Гердо! Ти заважаєш мені.

Герда. Каю, любий, це я!

Кай. Так.

Герда. Ти мене забув?

Кай. Я ніколи й нічого не забуваю.

Герда. Каю, мені неодноразово снилося, що я знайшла тебе... Мабуть, я знову бачу сон, тільки дуже поганий.

Кай. Що за нісенітниця!

Герда. Як ти можеш так говорити!

Кай. Тихіше.

Герда. Каю, ти навмисне лякаєш мене?.. Чи ні?.. Лише поміркую, я стільки днів все йду, йду, – і ось знайшла тебе, а ти навіть не привітався зі мною.

Кай. (монотонно). Добридень, Гердо.

Герда. Як ти це кажеш? Невже ми з тобою посварилися? Ти навіть не глянув на мене.

Кай. Мені ніколи.

Герда. Я не злякалася короля, я втекла від розбійників, я не побоялася замерзнути..., а з тобою мені страшно. Я боюся наблизитися до тебе. Каю, це ти?

Кай. Я.

Герда. А що ти робиш?

Кай. Я маю скласти з цих крижаних шматочків слово «вічність».

Герда. Навіщо?

Кай. Не знаю. Так звеліла королева.

Герда. Але хіба тобі до вподоби отак сидіти та перекладати крижинки?

Кай. Так. Це називається крижана гра розуму. До речі, якщо я складу слово «вічність», королева подарує мені увесь світ та пару ковзанів на додачу.

(Герда намагається обняти Кая, той від неї відхиляється).

Герда. Каю, бідненький мій хлопчику! Ходімо додому, ти все тут забув... (Тягне Кая за руку, той не рухається з місця). Ходімо додому, ходімо! Адже я не можу залишити тебе самого... Ти тільки згадай... дома вже весна, листочки розпускаються, прилетіли ластівки та звели гнізда. Там небо чисте. Чуєш, Каю, - небо чистесеньке, наче помилося. Чуєш, Каю? Нуж – бо, посміхнися, що я кажу таку дурницю. Адже небо не вмивається, Каю! Каю!

Кай (невпевнено). Ти... ти турбуєш мене...

Герда. Там весна, ми повернемося й побіжимо на річку, якщо у бабусі буде вільний час... Каю! Без тебе на подвір'ї дуже кепсько. Ти пам'ятаєш хлопчика на ім'я Ганс? Так ось, його побив сусідський хлопчик на прізвисько Булка.

Кай. З іншого подвір'я?

Герда. Так. Чуєш, Каю? Він штовхнув Ганса. Ганс маленький, худенький упав та колінку розбив, й вухо подряпав, та заплакав, а у мене промайнула думка: «Як би Кай був вдома, він обов'язково захистив би малюка». Захистив би, Каю?

Кай. Захистив. (Занепокоєно). Мені холодно.

Герда. Бачиш? Адже ж я казала тобі. А ще вони мають на меті втопити бідного собаку на прізвисько Трезор. Пам'ятаєш? Пам'ятаєш, як він тебе любив? А у сусідської кішки народилися кошенята. Одного нам віддадуть... Каю!... Ти чуєш? (плаче у нього на плечі).

Кай. (ніби прокидаючись). Гердо! Гердо, це ти? Гердо! Що трапилося? Ти плачеш? Хто тебе насмілився образити? Як ти потрапила сюди? Як тут холодно!..

Герда. Ходімо! Ходімо хутчіше! Нам час додому! (виходять).

На початку 1880 - х років українська театральна та письменницька інтелігенція створила культурний гурток, який мав на меті «розширення та збагачення» українського репертуару. Михайло Старицький, який входив до цього гуртка, почав обробляти мало сценічну п'єсу І. Нечуя – Левицького «На Кожум'яках». Так у 1883 р. з'явився твір, який на початку вважався спільним і перша його публікація містила прізвища обох письменників.

У тому ж році 4 листопада комедія була поставлена у Києві, мала великий успіх і вже не сходила з репертуару українського театру.

Через п'ять років Нечуй – Левицький самостійно переробив первісну редакцію твору, але ця версія не набула популярності. Для всіх класичною лишилася саме редакція Михайла Старицького.

Іншою, менш відомою назвою п'єси є «Панська губа, та зубів нема». Але найбільш відома її назва «За двома зайцями».

Хто ж не знає головних героїв цієї п'єси Свирида Петровича Голохвастова, Проню Прокопівну, її батьків Сірків та їхню родичку Секлету, дочку Секлети Галю та інших. А хто не пам'ятає відомих висловів з цієї п'єси, які вже стали «крилатими». Це такі, як «Химка – вогню!», «Сиділа, сиділа таки висиділа», «У нас сьогодні не прийомний день» тощо.

Пропонуємо вашій увазі відомий монолог Проні коли вона готується прийняти «свого любезного».

(Музика. Косенко «Токкатина»)

Монолог Проні з п'єси М. Старицького

«За двома зайцями»

Дія друга

Ява 11

Проня (з відчаєм. Господи, чи все ж у мене на своїм місці? Чи по – модньому? Ой мамо моя, брансолета забула надіти! (біжить до шухляди й надіває). Чи шалю, чи мантилю? Не знаю, що мені більш до лица?.. Або, може, й те й друге? Так! Нехай бачить! А книжки й нема! Коли треба, то як на злість! І, певно, знов занесла ота каторжна Химка до кухні, щоб пироги на листках саджати! Ось, слава Богу, знайшла якийсь кавалок... Все одно! Ху, Господи, як у мене тіпається серце. Аж пукет по грудях скака!.. (Задумується, позираючи в дзеркало). Як би його прийняти: чи ходячи, чи стоячи, чи сидячи? Ні, краще лежачи, як і наша мадама в пенціоні приймала свого лютезного. (Бере книжку й лягає на дивані). Ей, Химко, проси!

Ведуча. «Лише серце добре бачить. Найголовнішого не побачити очима.» Цей вислів можна вважати провідною думкою казки «Маленький принц» А. де Сент – Ек-

зюпері.

Твір виокремлюється у творчості французького письменника – льотчика. Маленька книжка, яка написана незадовго до загибелі Екзюпері, зовсім не схожа на інші книжки – казки. Ця «дитяча» казка мудра і людяна. А її автор не лише поет, але й філософ.

«Прообразом» літературної казки «Маленький принц» вважається народна казка про прекрасного принца, який через нещасливе кохання залишає рідну домівку та мандрує численними дорогами у пошуках щастя та пригод. Він намагається здобути славу і підкорити, тим самим, неприступне серце принцеси.

Образ Маленького принца одночасно і глибоко автобіографічний, і як би відсторонений від дорослого автора – льотчика. Він народжений з туги за вмираючим у собі маленьким Тонію, так батьки називали Екзюпері у дитинстві, а ще його, за біляве волосся, називали «Королем Сонце», а в коледжі прозвали «сновида» за звичку дивитися на зоряне небо.

«Маленький принц» - казка про любов, дружбу, вірність, відданість. Це «дитяча» казка для дорослих, в якій відкривається справжнє бачення світу і проста людська істина, що головного очима не побачиш.

(Музика. Прокопець «Спомин».)

(Виконується уривок з твору А.де-Сент- Екзюпері «Маленький принц».)

Виходить Троянда. Сідає. З'являється Маленький принц.

Маленький принц (прибираючи). Є таке правило. Прибрався сам уранці – ретельно прибери свою планету. (Кладе мітлу. Бере лійку починає поливати Троянду).

Троянда (солотко потягуючись). Ох, я насилу прокинулася!.. Вибачте... Я ще не зачесана...

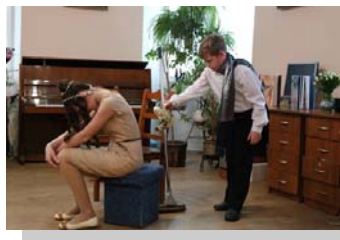
Маленький принц. Які ви гарні!

Троянда. Справді?! І я народилася разом з сонцем... Здається, пора снідати. Будьте ласкаві, подбайте про мене... Нехай приходять тигри з пазурами – не страшно!

Маленький принц. На моїй планеті тигри не водяться, до того ж тигри не їдять трави.

Троянда. Я не трава...

Маленький принц. Вибачте...

Троянда. Я зовсім не боюся тигрів, а от протягів не переносу. У вас немає ширми? Увечері накрийте мене ковпаком. У вас надто холодно. Незатишна планета. Там звідки я прибула... (закашлялася). Де ж та ширма?

Маленький принц. Я хотів піти пошукати її, але ж ви говорили до мене! (до залу). Мені не треба було її слухати. Ніколи не треба слухати квітів. Треба дивитися на них і дихати їхніми пахощами. Моя квітка сповнила пахощами всю мою планету, а я не вмів тішитися нею. Тоді я ще нічого не розумів! Треба було судити про все по її вчинках, а не по словах. Я не повинен був тікати! Але я був надто молодий, щоб уміти любити...

Я утік з перелітними птахами. Вранці того дня старанно прибрав свою планету. Ретельно прочистив діючі вулкани. Я мав два діючі вулкани. На них було дуже зручно розігрівати їсти. А коли востане полив чудову квітку і зібрався накрити її ковпаком, я мало не заплакав. (до Троянди). Прощайте.

Троянда. Я була дурна. Вибач мені. І постарайся бути щасливим. Ну, звісно, я люблю тебе. Ти не знав цього, то моя вина. Але це не має ніякого значення. Ти був такий же дурненький, як і я. Постарайся бути щасливим... Залиш ковпак. Він мені більше не потрібен.

Маленький принц. А вітер...

Троянда. Я не так і застуджена... Нічна прохолода буде мені корисна. Я ж квітка.

Маленький принц. А звірі...

Троянда. Треба ж стерпіти, коли появляться дві – три гусениці, - я ж хочу познайомитися з метеликами. Здається, вони такі гарні. Та й хто ж мене провідуватиме? Ти будеш далеко. А великих звірів я не боюсь. У мене теж є пазурі... Не тягни, це мене дратує! Ти ж надумав іти. Вирушай.

Маленький принц. Троянда не хотіла, щоб я бачив, як вона плаче. То була така горда квітка... (виходить).

До образу славнозвісного Дон Жуана неодноразово зверталися письменники, музиканти, поети різних країн та епох.

Прототипом його вважається представник однієї з аристократичних родин на ім'я Хуан Тенаріо. Його численні любовні походеньки довгий час дивували і жахали мешканців Севільї. Невідомо скільки б це тривало, якби одного разу дон Хуан не викрав доньку командора де Ульоа і не убив його самого. Правосуддя ніяк не відреагувало на цей жадливий вчинок і тоді монахи – францисканці самі вирішили покарати негідника. Від імені молодої вродливої дівчини вони призначили дону Хуану побачення пізньої ночі у церкві, де і було поховано командора, убили його, а на ранок розповіли усім у місті, що дон Хуана скинула у самісіньке пекло статуя, убитого ним командора.

Цей сюжет використовували у своїй творчості і Леся Українка, і Олександр Пушкін, і Дж. Г. Байрон. Славний австрійський композитор і музикант В. А. Моцарт написав оперу «Дон Жуан». Не залишився осторонь і всесвітньовідомий французький драматург Ж.Б. Мольєр.

Після заборони у 1664 р. п'єси «Тартюф» Мольєр кидає новий виклик суспільству та духовенству. Він бере популярний у Франції сюжет про всесвітньовідомого жіночого звабника Дон Жуана і створює на його основі зухвалу для свого часу комедію звичаїв.

Прем'єра відбулася 15 лютого 1665 року у паризькому театрі Пале – Рояль, але після п'ятнадцяти вистав Мольєр зняв п'єсу з репертуару із - за того, що злякався скандалу. За життя Мольєра комедія більше не виконувалася. Лише у 1847 році театр Комеді Франсез здійснив постановку безсмертної мольєрівської комедії.

Основний життєвий принцип Дон Жуана – «Усі красуні мають право чарувати нас: наше серце належить всім їм по черзі, без винятку, як першої так і останньої... любов до однієї не змусить мене бути несправедливим до інших... я кожній віддаю належне, як велить природа...»

(Звучить музика «Самбра». Йде уривок з комедії Мольєра «Дон Жуан, або Камінний гість» переклад Ірини Стешенко).

Дія друга
Яви 4, 5, 6

Дон Жуан (сидить сам, переглядаючи велетенський список з жіночими іменами. З'являється Шарлотта). Нарешті!.. О безмежне щастя! Немає такої речі на світі, на яку б я погодився його проміняти!.. Скільки насолоди чекає на мене, коли ви станете моєю дружиною і коли...

Матюріна (з'являється зненацька). Ей, пане, що це ви тут робите з Шарлоттою? Чи не присягаєте ви їй у коханні?

Дон Жуан (нишком до Матюріни). Ні. Навпаки, то вона набивається, щоб я взяв її собі за жінку, а я їй відповів, що заручився з вами.

Шарлотта (до Дон Жуана). Чого це треба від вас Матюріні?

Дон Жуан (нишком до Шарлотти). Вона ревнує, що я розмовляю з вами; їй хотілося б, щоб я з нею одружився, але я їй сказав, що жадаю тільки вас.

Матюріна. Як?! Шарлота...

Дон Жуан (нишком до Матюріни). Все, що ви їй казатимете, - ні до чого; вона забрала це собі в голову.

Шарлотта. Та як же воно так?! Матюріна...

Дон Жуан (нишком до Шарлотти). Не варто вам з нею розмовляти; однаково не виб'єте ви з неї цієї дурної фантазії.

Матюріна. Хіба ж...

Дон Жуан (нишком до Матюріни). Вона не хоче слухати ніяких доказів.

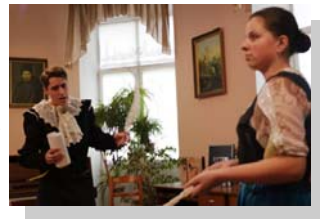
Шарлотта. Я б хотіла...

Дон Жуан (нишком до Шарлотти). Вона вперта, як тисяча дияволів!

Матюріна. А все ж...

Дон Жуан (нишком до Матюріни).

Не кажіть їй нічого, вона божевільна.

Шарлотта. Я гадаю...

Дон Жуан (нишком до Шарлотти). Не чіпайте її, вона дивакувата.

Матюріна. Ні, ні, мені треба з нею побалакати!

Шарлотта. Хочу послухати, що ж вона казатиме!

Дон Жуан (нишком до Матюріни). Б'юся об заклад, що вона казатиме, боцімто я їй обіцяв одружитися з нею.

Шарлотта. Я...

Дон Жуан (нишком до Шарлотти). Побиймося об заклад, що вона запевнятиме, боцімто я дав їй слово взяти її собі за жінку.

Матюріна. Ой, Шарлотто, не годиться дівці скакати у чужу гречку!

Шарлотта. То не чесно, Матюріно, ревнувати через те, що пан до мене балакає.

Матюріна. Мене пан побачив першу.

Шарлотта. Вас він побачив першу, а мене хоч і другу, так зате ж обіцяв зі мною одружитися.

Дон Жуан (нишком до Матюріни). Ага! А що я вам казав?

Матюріна (до Шарлотти). Овва! Дзуськи!.. Він зі мною, а не з вами обіцяв одружитись!..

Дон Жуан (нишком до Шарлотти). Чи ж я не вгадав?

Шарлотта. Це вже комусь іншому скажіть, будьте ласкаві! Зі мною кажу!..

Матюріна. Зі мною, чуєте зі мною!..

Шарлотта. Та осьдечки він сам, нехай скаже, коли не моя правда.

Матюріна. Осьдечки він сам, нехай балака, коли я брешу!..

Шарлотта. Чи обіцяли ви їй, пане, одружитися з нею?

Дон Жуан (нишком до Шарлотти). Ви з мене смієтеся?

Матюріна. Чи ж правда, пане, що ви їй обіцяли взяти з нею шлюб?

Дон Жуан (нишком до Матюріни). Як ви могли подумати?

Шарлотта. То нащо вона таке каже?..

Дон Жуан (нишком до Шарлотти). Хай собі каже...

Матюріна. Та чого ж вона товче своєї?

Дон Жуан (нишком до Матюріни). Хай собі лапає язиком...

Шарлотта. Ой, Матюріно, як же мені кортить, щоб цей пан утер вам вашого кирпатого носа!..

Матюріна. Ой Шарлотто, а мені ж як кортить, щоб ви в цього пана облизня піймали...

Шарлотта. Пане, покладіть край нашій суперечці, будьте такі ласкаві!

Матюріна (до Дон Жуана). Розсудіть нас, пане!

Шарлотта (до Матюріни). Ось ви побачите!

Матюріна (до Шарлоти). Ні, то вже ви побачите, ви!

Шарлотта (до Дон Жуана). Кажіть – бо!

Матюріна (до Дон Жуана). Говоріть – бо!

Дон Жуан. Що я маю вам казати, що маю говорити? Обидві ви запевняєте, що я обіцяв одружитися з вами. Хіба ж кожна з вас не знає, як стоїть справа, і хіба треба, щоб я щось іще пояснив?.. Даруйте, я маю дещо наказати; за чверть години я до вас повернусь. (Вибігає).

Шарлотта. Хай там як, а кохає він тільки мене!

Матюріна. А одружиться він тільки зі мною! (Обидві, штовхаючись виходять).

(Звучить «Прелюдія» Ф.Ліста. На фоні музики виконується вірш Л.Костенко).

Осінній день березами почавсь.

Різьбить печаль свої дереворити.

Я думаю про тебе весь мій час.

Але про це не треба говорити.

Ти прийдеш знов. Ми будемо на «Ви».

Чи ж неповторне можна повторити?

В моїх очах свій сум перепливи.

Але про це не треба говорити.

Хай буде так, як я собі велю.

Свій будень серця будемо творити.

Я Вас люблю. О як я Вас люблю!

Але про це не треба говорити.

Ведуча. Добігли кінця наші літературні варіації на тему кохання. Ми раді, що ви були з нами.

До побачення!

До нових зустрічей!

Запрошуємо до нас на виставу!

Приємного перегляду!

І приємної роботи з цим посібником!

